

обычно ограничен одним или несколькими годами (часто корреспондирующими со сроками средне и долгосрочных кредитов), позволяющей дать достаточно четкую экономическую оценку намеченным мероприятиям.

Таким образом, составление бизнес-плана актуально для организаций различных сфер деятельности, поскольку позволяет спланировать и оптимизировать ресурсы для максимизации финансового результата компании.

Н.Г. ДУНЬ, магістр, НТУ «ХПІ», м. Харків

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проблема ефективності виробництва завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки. Зацікавленість нею виникає на різних рівнях управління економікою - від власників приватного підприємства до керівників держави.

Процес виробництва на будь-якому підприємстві здійснюється при певній взаємодії трьох визначальних його чинників: персоналу (робочої сили), засобів праці та предметів праці. Використовуючи наявні засоби виробництва, персонал виробляє суспільно корисну продукцію або робить виробничі і побутові послуги. Це означає, що, з одного боку, мають місце витрати живої і уречевленої праці, а з другого, - результати виробництва. Останні залежать від масштабів застосовуваних засобів виробництва, кадрового потенціалу та рівня їх використання.

Резерви підвищення економічної ефективності виробництва – це невикористані можливості збільшення випуску продукції в розрахунку на одиницю сукупних витрат завдяки більш раціональному використанню усіх видів ресурсів підприємства.

Основні фактори підвищення ефективності виробництва - це підвищення його технічного рівня, вдосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна обсягу і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів та інші. Серед основних шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства можна виділити три напрямки

підвищення вище згаданих показників – організаційний, технологічний та ресурсний.

В межах *організаційного напрямку* здійснюється пошук можливостей підвищення ефективності тих процесів, що відбуваються на підприємстві. При цьому насамперед увага звертається на ефективність управління.

Важливою складовою ефективності підприємства, а отже, і значним резервом її підвищення, є організація виробничого процесу. У конкретних умовах підприємства слід проаналізувати всі аспекти, що визначають ефективність організації робіт – від рівня робочого місця окремого робітника чи спеціаліста до рівня підприємства в цілому.

В межах *технологічного напрямку* основним є вирішення проблеми технологічного відставання, особливо актуальне для українських підприємств. Причому проблема ця є комплексною і має, принаймні, два компоненти: матеріальний та нематеріальний. Перший з них - це удосконалення технічної бази, а другий - організаційно-правові проблеми. На думку багатьох економістів, подолання технічного і технологічного відставання потребує не просто переходу на сучасні технології, а впровадження комплексу відносин, що називається корпоративною культурою.

Ресурсний напрямок відображає першочергову необхідність аналізу ефективності використання наявної матеріальної бази виробництва та живої праці. При цьому слід враховувати рівень завантаження обладнання в часі, структуру собівартості продукції, що виготовляється, з точки зору співвідношення в ній часток амортизації, матеріальних витрат, витрат на оплату праці. Зазначені показники слід розглянути в динаміці, а також по можливості порівняти з показниками найближчих конкурентів. Для оборотних фондів найважливішим показником є швидкість їх обороту, отже, слід проаналізувати чинники її збільшення, зокрема такі:

- зменшення обсягів незавершеного виробництва;
- удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
- прискорення реалізації готової продукції;
- зменшення обсягів дебіторської заборгованості.

Список літератури: 1. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства : навчальний посібник / Небава М. І., Адлер О. О., Лесько О. Й. – Вінниця :

Л.А. ЖМІНЬКА, аспірант, НТУ «ХПІ», Харків

ТРАНСАКЦІЯ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ ВИДИ

Дефініції категорії «транзакція» в теорії транзакційних витрат у науковій літературі розглядаються надто широко та використовується для позначення обміну як товарами, так і юридичними зобов'язаннями, угод як короткострокового, так і довготривалого характеру, що вимагають як детального документального оформлення, так і припускають просте взаєморозуміння сторін.

У руслі досліджень із питань дефініцій цієї категорії вважаємо необхідним розглянути класифікації транзакцій, що існують у науковій літературі, зокрема, їх видову класифікацію за Дж.Коммонсом, який запропонував в науковий оборот категорії «транзакція».

Відповідно визначення, транзакції можуть бути як «внутріфірмові» (у ролі «контрагентів» виступають колеги – співробітники однієї й тієї ж фірми), так і «ринкові» (у цьому випадку мова йде про взаємодію сторонніх партнерів – різних інституційних одиниць). Приклади транзакцій різноманітні: від видання наказу й відпуску матеріалів зі складу до підписання контракту й відправлення партії товару клієнтові.

Класифікація транзакцій за Дж. Коммонсом виглядає наступним чином:

1. Транзакція-угода або торгівельна, ринкова, переговорна транзакція (добровільний обмін). Суть такого обміну – передача прав власності на економічні блага (наприклад, у результаті продажу автомобіля). Сюди можна віднести всю сукупність внутріфірмових транзакцій з фізичного переміщення ресурсів.

2. Транзакція управління, або управлінські транзакції. Даний вид взаємодії відрізняє нерівноправне (асиметричне) становище сторін і добровільний обмін поступається місцем відносинам підпорядкування.

3. Транзакція нормування (раціонування) У даній транзакції одна зі сторін, наділена відповідними повноваженнями,